

Uniunea Europeană: o șansă și pentru industria lemnului în România?

Ștefan M. Teușan, Aurel Teușan

Începuturile și evoluția ideii unei Uniuni Europene au ceva vechime, între timp, majoritatea națiunilor găsim și locul și rostul în sus-numita Comunitate. România, și încă câteva, mai stau la ușă. După șeful guvernului¹, în anul 2007 urmează să intre și România în arenă. Să-i împărtășim optimismul, de unde și întrebarea: ce-i de așteptat în domeniul producției și industriei lemnului? Le cuprindem pe amândouă, deoarece, din punctul de vedere al Uniunii Europene, ambele sectoare sunt împletite, deci privite ca un tot. Cazul Germaniei ni se pare deosebit de instructiv, în continuare spicuiind câteva aspecte.

1. Ocoalele silvice, industria lemnului și asociațiile forestiere

În epoca interbelică, lumea universitară din România a fost dominată de două somități, anume de profesorii Nicolae Iorga și A.C. Cuza. Este știut faptul că ambii foloseau orice ocazie spre a se înțepa reciproc; spre exemplu, din cele relatate de un martor ocular, odată li s-au încrucișat drumurile pe treptele Academiei din București. “Ce faci domnule Cuza?”, întreabă Iorga cu interes prefăcut. “Ei, ce să

fac...După cum vezi, eu urc, dumneata cobori...”

Cam acestea sunt raporturile evolutive dintre ocoalele silvice și asociațiile forestiere germane (a se vedea și Meridiane Forestiere nr. 4/2001, p. 24): în timp ce rândurile funcționarilor de la ocoale se răresc, crește numărul și importanța asociațiilor forestiere. Actualmente sunt înregistrate 4.500 asociații, de diferite categorii și mărimi, care includ 500.000 de proprietari de pădure, cam o treime din suprafața împădurită a Germaniei fiind gospodărită în modul acesta. După unii, rostul numeroaselor reforme în materie de administrație silvică constă în promovarea inițiativei private și în marginalizarea instituțiilor publice.

Recoltarea și desfacerea lemnului rotund mai este, în majoritatea cazurilor, încă, în mâinile administrației silvice de stat. Numai că ocolul silvic clasic a devenit o “quantité négligeable” pentru fabricile de cheresta. În sânul acestora a avut loc, în ultimele decenii, o creștere enormă a capacității de prelucrare: de la 3 milioane m³ în 1960 s-a ajuns la 19 milioane în zilele noastre. Concomitent, din cele 6.000 de fabrici de che-restea inițiale, au supraviețuit mai puțin de 2.000 iar cele rămase întrevăd în anumite

asociații forestiere un partener care le-ar putea ușura lupta pentru existență.

Din partea acestora se așteaptă anumite servicii, de exemplu: asigurarea aprovizionării cu lemn rotund, promovarea comerțului cu produsele lemnoase, întreținerea unui contact strâns cu clienții, iscusința în tratativele cu administrația silvică, cointeresarea altor cercuri, mai ales a celor de importanță strategică.

După cum era de așteptat, și administrația silvică a diferitelor landuri a reacționat prompt și a organizat centre de desfacere a lemnului rotund, mai la îndemâna clienților. O măsură care se bucură și de sprijinul multor întreprinderi de prelucrare a lemnului, unele cu o capacitate de cca. 1 milion m³ anual. În Creuzburg și Malchow (Thürin-gia) funcționează cele mai moderne instalații din Europa, specializate în prelucrarea lemnului rotund de foioase.

2. Industria lemnului, între euforie și exasperare

Grija de mâine a fost dezbătută în cadrul unui congres care a avut loc în Würzburg la finele lunii noiembrie 2003. În centrul deliberărilor au stat următoarele teme: (i) situația actuală în funcție de esență (rășinoase, foioase) și perspectivele de viitor; (ii) consecințele majorării numărului de membri ai Comunității Europene cu începere din mai 2004; (iii) impactul evoluției din Rusia asupra silviculturii și a industriei lemnului germane; (iv) cooperarea, ca șansă de supraviețuire.

Președintele congresului a subliniat că “noua” Uniune Europeană aduce cu sine o extindere a suprafeței teritoriale cu 30 % și o majorare a populației cu 75 milioane de locuitori, de unde și o piață europeană cu 500 milioane de consumatori.

Motiv de bucurie sau de îngrijorare? Care va fi constelația din sectorul industriei lemnului în anul 2020? Un studiu efectuat în anul 2001 la Institutul pentru Economie și Silvicultură al Universității din Hamburg prezintă următoarele date: 2293 întreprinderi erau axate pe rășinoase, 295 pe foioase și 448 întreprinderi mixte.

După alte prognoze, viitorul aparține marilor întreprinderi, deci unor tendințe de monopolizare. În anul 2020 se va putea conta pe următoarea formulă: 10 întreprinderi pentru prelucrarea rășinoaselor, 5 întreprinderi pentru prelucrarea foioaselor iar în completare, un anumit număr de instalații de importanță locală. Pe scurt, un viitor cu multe semne de întrebare.

3. O inițiativă guvernamentală: Charta Lemnului

În cadrul unei conferințe ministeriale de presă, care a avut loc în Bonn pe 3 septembrie 2004, a fost făcut cunoscut un proiect de promovare a lemnului sub denumirea de mai sus. Elaboratul prevede mai multe activități convergente, menite să ducă la atingerea unui țel comun și anume majorarea consumului de lemn cu 20 % în decursul următorilor zece ani.

Între aspectele esențiale discutate se menționează: (i) promovarea interesului pentru sursele locale de lemn de către organele administrative publice (construcții cu lemn, facilitarea acestora, cooperare cu mass-media); (ii) optimizarea conlucrării dintre producția și industria de materiale lemnoase regională; (iii) optimizarea certificării așa numitului “lanț custodic” (Chain of Custody Certification, CoC). În aceste context ținem să menționăm și un program de factură științifică, anume Scientific Certification Systems, SCS); (iv)

studiul posibilităților unui așa numit “Cluster-Management” (vezi sub punctul următor); (v) cerce-tare, deschiderea de noi piețe etc.

Este vorba de o acțiune majoră, cu participarea institutelor de cercetări silvice și din industria lemnului. Directorii acestora au subliniat că este timpul de a recurge la măsurile propuse, asigurând totodată că le vor susține fără rezerve.

4. O soluție cu viitor: modelul Cluster?

La origine găsim landul Nordrhein-Westfalen (NRW), o regiune cunoscută până de curând ca patria industriei metalurgice. Un așa-numit “Cluster”-studiul 2 - a relevat o situație nebănuită și a îndemnat factorii de decizie să acorde mai multă atenție pădurii (27 %) și industriei lemnului (fabricilor de mobilă). Ca atare, împreună cu Universitatea din Münster, s-au pus, în toamna anului 2003, bazele unui așa numit “Waldzentrum”, adică Centru Silvic. În sânul acestuia funcționează mai multe institute specializate în ecologie, silvicultură, geologie și un institut internațional de silvicultură și industria lemnului. Conducerea Centrului Silvic a fost încredințată prof. dr. Andreas Schulte, însărcinat și ducerea la bun sfârșit a sus-numitului studiu. În sensul strict al cuvântului, “cluster” înseamnă ciorchine, grămadă; la origine găsim ideea de a da mâna, de a se aduna, de a strânge rândurile.

Care cu care? În cazul de față, toți aceia care contribuie - cu gândul și cu fapta - la producția și punerea în valoare a materialului lemnos. O filieră care cuprinde perso-nalul biroului de planificare, muncitorul cu toporul sau cu calul de scos la drum, organizațiile de transport, fabricile de cherestea, de mobilă, de parchet, tâmplarii,

constructorii de case, precum și de termocentrale bazate pe arderea reziduurilor de lemn. Tot aici sunt incluse fabricile de celuloză, de hârtie de orice gen, precum și tipografiile, împreună cu editurile.

Pe scurt, țelul urmărit este de a integra, într-o acțiune comună, producătorii și beneficiarii materialelor de natură lemnoasă; lista ultimilor este aproape inepuizabilă. Studiile premergătoare au fost conduse de către universitatea Paderborn, în cooperare cu Institutul de Politică Forestieră din Freiburg, cu Societatea Jaakko PÖYRY Management Consulting GmbH, Freising, precum și cu Organizația Centrală a Întreprinderilor - în număr de 14 - specializate în prelucrarea lemnului și a materialelor sinte-tice. În cadrul ultimelor, activează peste 300 de grupări, fiecare de sine stătătoare. Inițiatorii proiectului întrevăd în acest procedeu, pe drept cuvânt, soluția optimă, atât în ve-derea utilizării lemnului, cât și a promovării spațiului rural. Totodată, aceștia impută guvernului o politică forestieră “alături de drum” (vezi și punctul 9).

5. Proiectul Stendal: problematica desfacerii produselor lemnoase, rezolvată?

În primele decenii de după terminarea războiului, chiar dacă industria celulozei a asigurat primele venituri proprietarilor de pădure, nu s-a bucurat de o evoluție spectaculoasă. În anul 2003, producția totală a celor cinci fabrici existente a atins 850.000 tone, la un necesar de 4,5 milioane tone. O discrepanță care a incitat atât proprietarii de pădure, cât și industriași la așa numitul proiect “Zellstoff Stendal” în landul Sachsen-Anhalt din nordul Germaniei. La bază găsim o investiție enormă, de ordinul unui miliard de euro.

Lucrările au început în august 2002, inaugurarea fiind prevăzută pentru finele lunii octombrie 2004.

Iată datele de bază: (i) producția anuală: cca 550.000 tone celuloză pentru hârtie și carton; (ii) materie primă necesară: lemn industrial, cca. 2.000.000 m³, tocătură, cca. 1.000.000 m²; (iii) personal în jur de 600 persoane. Întreprinderea este constituită din trei filiale, fiecare cu o atribuție bine definită, anume: a) aprovizionarea cu materia primă (lemn, tocătură), adică exploatare și transport; b) buna funcționare a angrenajului intern; c) desfacerea produselor pe piață, deci marketing-ul.

Nu se poate vorbi de proiectul Stendal, fără a menționa concernul suedezo-finlandez Stora Enso, fabricant de celuloză, actualmente numărul doi pe plan mondial și, totodată, mare proprietar de păduri. Faptul că în cercetare și implementare sunt angajați peste 400 de experți științifici denotă faptul că și aceasta pregătește terenul spre a trece în capul listei, un obiectiv care, pentru nici un concern nu este "floare la ureche". În ultimii 35 de ani, veniturile realizate din produsele lemnoase au scăzut în medie cu 2 %, de unde și necesitatea de a contracara această evoluție negativă. Pe ce cale? Sectorul cel mai costisitor - până la 30 % din totalul cheltuielilor - este transportul materialului de la cioată la locul de prelucrare, deci, și aici sunt necesare îmbunătățiri.

6. Zece ani de Forest Stewardship Council (FSC)

De această organizație ne-am ocupat și în alte împrejurări, reamintim că este prima inițiativă din lume, rezultat al Convenției internaționale de la Rio (1992). Inițial stabilită în Mexico, și-a mutat sediul la Bonn în anul 2003. În anul următor,

împlinindu-se 10 ani de activitate, a avut loc o conferință la înalt nivel, printre participanți, fiind șefa ministerului de resort pentru păduri, - Renate Kunast (în acest context, ținem să accentuăm că termenul "pădure" a fost eliminat din titulatura ministerului federal³). Aceasta a subliniat meritele acestui sistem de certificare în vederea aprovizionării durabile a pieții cu produse lemnoase prove-nite dintr-o pădure gospodărită în conformitate cu convențiile internaționale.

Dar nu numai atât, certificarea a devenit, totodată, un instrument eficace și în vederea stăvilirii tăierilor ilicite. Sistemul FSC se pretează în mod deosebit la controlul tăierilor, dat fiind că arboretele vizate sunt supravegheate în mod permanent. De altfel, lanțul custodic este în curs de optimizare, noile prescripții urmând să intre în vigoare cu începere de la 1 ianuarie 2007.

7. Cinci ani de PEFC⁴

Sistemul de Certificare Paneuropean (PEFC) poate fi interpretat ca o reacție a vechiului continent la o inițiativă venită de peste Oceanul Atlantic, o alternativă care s-a bucurat de un succes remarcabil în 13 țări, unde au fost certificate peste 50 milioane hectare. Cu toate acestea, sistemul nu a reușit să câștige încrederea organizațiilor pentru protecția mediului, a comercianților și a sindicatelor muncitorești. Demn de notat ni se pare și faptul că și unele țări, dintre cele numite de americani "Europa Nouă" (de ex. Polonia), nu au ezitat să se declare pentru sistemul PSC. Pe scurt, sistemul este susceptibil de a fi îmbunătățit din mai multe puncte de vedere, astfel că, între 13 și 15 iulie 2004, a avut loc o conferință la Würzburg, cu care prilej s-au specificat punctele vulnerabile și contramăsurile de luat.

8. Uniunea Europeană: curaj și la utopii?

În presa germană a apărut recent⁵ un articol închinat marelui economist Friedrich August von Hayek (1899-1992), protagonist al economiei de piață și laureat al premiului Nobel în 1974. Autorul articolului ține să sublinieze actualitatea tezelor formulate de Hayek în a doua jumătate a secolului trecut. “Ceeace ne lipsește astăzi” s-a exprimat Hayek pe timpuri, “este o utopie liberală. De ce nu ar avea și liberalii curajul de care au dat dovadă socialiștii ?” O lipsă, pe care discipolii lui Hayek se străduiesc s-o înlăture; printre aceștia se numără și Milton Friedmann, împreună cu grupa de economiști neo-liberali, numiți de Prodan “Chicago Boys” (vezi Meridiane Forestiere nr. 3/2003, p. 29). Ca dovadă că aceștia au succes este și faptul că lui Milton i s-a conferit premiul Nobel.

Încă nu se poate spune în ce măsură și David Friedmann, fiul lui Milton, va fi onorat în același fel. Ar merita-o. Acesta, împreună cu alții, este protagonistul unei mișcări “anarho-capitaliste”, țelul vizat fiind “un stat fără stat”, adică un stat fără legi, fără constrângeri, fără poliție ... În statul aspirat nu se pune problema fărădelegilor, aceasta, datorită acelei componente inerente omului, care-l împiedică de a face rău semenilor săi. Aproape involuntar, ne gândim la omenia românească.

Un punct de vedere care a stârnit interes nu numai în rândurile vedetelor de la Hollywood, ci și în cercurile intelectualilor ameri-cani. Spre a-și putea răspândi ideile acestuia i s-a acordat o catedră la o universitate din California iar una dintre lucrările sale - “The Machinery of Freedom” - a fost recent tradusă în germană. Va fi oare în curând transpusă și în practică ?

9. Politica forestieră federală germană -“pe lângă drum”?

Studiul “Cluster”, inițiat și dus la bun sfârșit în cadrul universității Münster (a se vedea punctul 4), a scos la iveală o stare de lucruri care au uimit și pe cei însărcinați cu cercetările.

Redăm în continuare esențialul: astfel chiar și într-o țară puternic industrializată ca Germania, silvicultura și industria produselor lemnoase sunt competitive, în raport cu celelalte branșe. În cazul că se ține cont și de producția de hârtie de toate categoriile și de tipărituri, cele două branșe numite mai sus trec în fruntea listei (tabelul 1).

Uneori, factorii de decizie iau hotărâri bazate pe statistici trunchiate. Numai un exemplu: în materie de fabrici de cherestea, statistica oficială s-a limitat la întreprinderi cu un număr de peste 20 de angajați, în timp ce cercetările de teren au scos la iveală un număr de 283 întreprinderi active, o diferență considerabilă față de cele 120 înregistrate oficial.

În concluzie, hotărârea guvernului federal de a elimina termenul “pădure” din titlatura ministerului de resort (a se vedea și 6) este calificată ca un “faux pas” cu urmări grave pentru viitorul silviculturii germane în cadrul Uniunii Europene. Explicația este simplă: pădurea și industria lemnului se condiționează reciproc, deci sunt promovate ca un tot (tab.1).

10. Care este concluzia ?

Revenim la modelul Cluster. Inițiatorii l-au definit ca o concentrare a tuturor factorilor determinanți într-o anumită ramură de activitate omenească, în cazul de față este vorba de lemn și pădure.

Mutatis mutandis. Nu-i nici o îndo-

Tabelul 1. Domeniile industriale principale din Nordrhein-Westfalen în raport cu numărul angajaților

Domeniul	Angajați (mii de persoane)
industria lemnului/silvicultură, inclusiv tipografii și edituri	260
industria lemnului/silvicultură, exclusiv tip./edituri	200
mașini	215
industria electrică	145
industria chimică	128
minerit	60

Sursa: cotidianul "Die Welt", 11 noiembrie 2004, p.16.

ială, principiul este aplicabil și cazul unor regiuni, privite ca un tot. Ne gândim la programul Comunității Europene, cunoscut sub denumirea INTEREG III B (2000-2006) și axat pe anumite regiuni din Europa, între altele și din România.

Wald 19/2004.
Jahrestage de Zertifizierung. AFZ-Der Wald
20/2004, p. 1089 - 1095.
Scientific Certification Systems (SCS)-Richtlinien.

Note

¹ Adrian Năstase: interviu acordat jurnalului magazin FOCUS 18/2004.

² Cluster-Studie Forst und Holz NRW.

³ Bundesministerium für Verbraucher-schutz, Ernährung und Landwirtschaft.

⁴ Paneuropäische Forstzertifizierung.

⁵ Die Welt, 14. 10. 2004.

Bibliografie

Rettenmeier, J., 2004. Sägewerkskongres in Würzburg stellt sich neuen Herausforderungen. BDF Aktuell, 2/2004.

Neue Großabnehmer, neue Holzmarktbedingungen-neue Forstwirtschaft. AFZ-Der Wald 22/2003.

Itzenplitz, Chr. von: Das Projekt Zellstoff Stendal. AFZ-Der Wald 17/2004.

Beck, O.: Cluster-Studie Forst und Holz in Nordrhein-Westfalen. Forst und Holz, nr. 6/2002.

Holzforchung heute- Charta für Holz. AFZ-Der

Summary

European Union, a chance for the Romanian wood industry?

The present state of the wood processing industry from Germany is presented, as a possible marker for the Romanian situation. In paper are reviewed some initiatives related to the wood industry - the Wood Charta - a German governmental one, the Cluster Model - an experience from Nordrhein-Westfalen and the Stendhal project - from the Sachsen-Anhalt land. Also, the Forest Stewardship Council (FSC) and Pan-European Forest Council (PEFC) is presented too. Some modern economical orientations - including the Friedman's - and opinions regarding the German forest policy, with its strong and weak points could serve as experience for the Romanian forestry.

Keywords: Germany, European Union, wood industry, forest policy, FSC, PEFC

Autorii. Dr. rer. nat. Aurel Teușan este expert silvic și locuiește în Ettenhein, Germania. Poate fi contactat la email: teusan@t-online.de.

Ing. silvic Ștefan M. Teușan, locuiește în Karlsruhe, Germania și poate fi contactat la adresa de email: forem@forem.de.